

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА
УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ВСЕУКРАЇНСЬКА ЕКОЛОГІЧНА ЛІГА**

РОСЛИНИ ТА УРБАНІЗАЦІЯ

**Матеріали
п'ятої Міжнародної
науково-практичної конференції
(м. Дніпропетровськ, 16-17 лютого 2016 р.)**

**Дніпропетровськ
2016**

УДК 581:504.03
ББК 28.5 + 20.1

Рослини та урбанізація: Матеріали п'ятої Міжнародної науково-практичної конференції „Рослини та урбанізація” (Дніпропетровськ, 16-17 лютого 2016р.). – Дніпро, 2016. – 164 с.

Викладені результати практичних і теоретичних розробок, оригінальних досліджень у галузі зеленого будівництва, стійкості та адаптивних реакцій рослин за умов урбанізованого середовища, інтродукції та акліматизації рослин, фітосанітарного контролю зелених насаджень та ін.

Може бути корисним фахівцям садово-паркового господарства та зеленого будівництва, фітосанітарного контролю, ботанікам, екологам тощо.

Редакційна колегія:

Кобець А. С., ректор ДДАЕУ, д. н. держ. упр., професор, Бессонова В. П., д.б.н., професор (відповідальний редактор), Грицан Ю. І., д.б.н., професор, проректор з наукової роботи, Тимочко Т. В., голова Всеукраїнської екологічної ліги, Мицик О. О., к.с.-г.н., доцент, Левон Ф. М., д.с.-г.н., професор, Кучерявий В. П., д.с.-г.н., професор, Сапаров А. С., генеральний директор Казахського науково-дослідного інституту ґрунтознавства і агрохімії ім. У. У. Успанова, Сергійчик С. О., д.б.н., професор, Білоруський державний економічний університет, Торчик В. І., д.б.н., Центральний ботанічний сад НАН Республіки Білорусь, Григорюк І. П., д.б.н., професор, Крамарьов С. М., д.с.-г.н., професор, Коршиков І. І., д.б.н., професор, директор Криворізького ботанічного саду НАН України, Кабар А. М., к.б.н., доцент, директор ботанічного саду ДНУ ім. О. Гончара, Гревцова Г. Т., д.б.н., професор, ботанічний сад ім. О.В. Фоміна, Пономарьова О. А., к.б.н., Іванченко О. Є., к.б.н., доцент.

Авторські тексти не редагувались

ІСТОРІЯ ІНТРОДУКЦІЇ КУЩОВИХ ЯЛІВЦІВ У МІСТІ ЛЬВОВІ**Шуплат Т.І., здобувач****Національний лісотехнічний університет України**

м. Львів, вул. Генерала Чупринки, 103

Міські зелені насадження відіграють чи не провідну роль у формуванні архітектурно-художнього обличчя сучасного міста, надаючи йому характерних, індивідуальних рис. Вони є основою парків, скверів, вулиць, виявляють та підкреслюють найцінніші споруди, пам'ятники, декорують площі, історичні і меморіальні місця. Їхнє важливе містобудівне завдання, забезпечується створенням садово-паркових композицій, які в умовах урбанізованих територій, вимагають підбору невисоких кущових і деревних рослин, які наділені природними декоративними якостями, багатством видів і форм, стійкістю до екологічних умов урбанізованого середовища.

Важливе місце у озелененні міста Львова відводиться вічнозеленим хвойним, зокрема представникам роду Ялівець (*Juniperus L.*), які цілком відповідають зазначеним вище вимогам, адже є світлолюбивими, частково тіневитривалими, не вибагливими до родючості ґрунту, соле- і посухостійкими, морозостійкими видами. Вони витримують дію різноманітних забруднюючих поллютантів, що присутні в міському повітряному басейні та у товщі ґрунту.

Процес інтродукції ялівців в Україні почався ще в 50-тих роках ХІХ століття, паралельно з поширенням декоративних листяних порід. Перші літературні відомості про це містяться у наукових працях авторів А. Роговича (1869) та І.Ф. Шмальгаузена (1886). Головними осередками інтродукції в цей час переважно були ботанічні сади, які створювались при навчальних закладах (Нікітський, Кременецький, ботанічний сад Львівського національного університету ім. І. Франка, ботанічний сад ім. М.М. Гришка НАН України), дендропарки ("Софіївка", "Олександрія", "Тростянець"), акліматизаційний сад ім. І. Каразіна. Часто перші приватні маточні розсадники створювались

багатими поміщиками, які привозили і поширювали декоративні рослини у своїх помістя по різних частинах України, чим сприяли процесу інтродукції [3]

Першою згадкою існування у місті Львові посадок ялівців є список і описи по родинях і родах, декоративних дерев та кущів, які подає тодішній заввідділом дендрології ботанічного саду ім. Івана Франка, А.А. Щербина [5]. В цій праці зазначається, що на той час вони росли в основному поодинокі, як вуличні насадження, або ж в окремих скверах, на прибудинкових територіях, чи у колекції рослин ботанічного саду університету ім. І. Франка. Наводяться дані по зростанню ялівців козацького, китайського і віргінського.

Аналізуючи дані приходимо до висновку, що було два основні напрями інтродукції ялівців до Львова, яка розпочалась приблизно з 90 - х років XIX ст. Перший - з так званої *“Великої України”*, яка на той час входила у склад тодішньої Російської імперії, а з 20-х років XX ст. в склад СРСР. Інтродукція здійснювалась в основному з вищезгаданих ботанічних садів, дендропарків, в обміні насінням, окремими екземплярами колекцій, які в подальшому розмножувались. Мало також місце і поширення приватними власниками. Другий напрям наповнення, походив з тодішньої Польщі, в складі якої, до 1939 року, перебував і Львів. Як доказ значної кількості ялівців, польський дендролог В. Сенета, наводить дані, про знані на той час колекції ялівців у арборетумах в Курніку, Рогові, дендропарках в Голухові, Віртах та у колишньому Королівському ботанічному саду в Варшаві [7]

За півстолітній період XX століття перше широке зведення обліку кущових ялівців на території Львова, було зроблене Р.В. Кармазіним (1963). За ним кількість кущових біоморф становила тоді 5 видів та 7 форм [1]

Найбільша колекція ялівців у місті Львові на сьогоднішній час присутня у ботанічному саду Львівського Національного університету ім. І. Франка (11 видів, 44 форми) і в ботанічному саду НЛТУ України (8 видів, 29 форм) [2,6]

В результаті планових маршрутно - описових досліджень вуличного видового і формового асортименту кущових низькорослих і сланких ялівців у системі озеленення міста Львова і його околиць дало наступні результати:

J. sabina (“*Blaue Donau*”, “*Mas*”, “*Tamariscifolia*”, “*Variegata*”); *J. chinensis* (“*Blue Alps*”, “*Plumosa Aurea*”, “*Expansa Variegata*”, “*Stricta*”); *J. communis* (“*Green Carpet*”); *J. horizontalis* (“*Andorra Compact*”, “*Golden Carpet*”, “*Prince of Wales*”, “*Wiltonii*”, “*Limeglow*”); *J. x media* (“*Blue and Gold*”, “*Gold Star*”, “*Mint Julep*”, “*Pfizeriana Aurea*”, “*Old Gold*”), *J. squamata* (“*Blue Carpet*”, “*Meyeri*”, “*Holger*”, “*Blue Star*”); *J. virginiana* (“*Grey Owl*”, “*Hetz*”, “*Blue Cloud*”), *J. procumbens* (“*Nana*”), *J. conferta* (“*Blue Pacific*”) [4]

Видове та формове різноманіття кущових ялівців, які використовуються в озелененні Львова, а також є наявними в реалізації приватних садових центрів, постійно зростає, за рахунок місцевої сировинної бази і транскордонного поширення, в основному з Польщі, що є прямим свідченням перспективності використання ялівців, зокрема їх кущових культиварів, для потреб міського озеленення.

Література

1. Кармазін Р.В. Інтродукція голонасінних у ботанічному саду. Праці ботанічного саду / Р.В. Кармазін. - ЛДУ, 1963. - 44-59 с.
2. Каталог рослин Ботанічного саду НЛТУ України: Довідник.- Львів: Вид-во НУ "Львівська політехніка", 2006. - 60 с.
3. Кохно М.А., Гордієнко В.І., Захаренко Г.С. Дендрофлора України. Дикорослі та культивовані дерева і кущі. Голонасінні / М.А. Кохно, В.І. Гордієнко, Г.С. Захаренко. - К.: Вища школа, 2001.- 207 с.
4. Шуплат Т.І. Кущові та сланкі форми ялівець (*Juniperus l.*) у міському озелененні / Т. І. Шуплат // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. - Львів, 2008. Вип. 18.12. - с. 274-276
5. Щербина А.А. Экзотические деревья и кустарники Львова / А.А. Щербина // Науч. зап. Львов. ун-та. Сер. биол. - Львов, 1949. - № 14. - с. 21-66
6. Щерба О.Б., Щербина М.О., Тимчишин Г.В., Прокопів А.І. Каталог деревних рослин ботанічного саду ЛНУ ім. І. Франка / О.Б. Щерба, М.О. Щербина, Г.В. Тимчишин, А.І. Прокопів. - Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 74 с.
7. Seneta W. Drzewa i krzewy iglaste / W. Seneta. - Warszawa: PWN, 1981. - 560 s.

Наукове видання

**Матеріали
шостої міжнародної
науково-практичної конференції
(м. Дніпропетровськ, 16-17 лютого 2016 р.)**

Українською, російською та англійською мовами